

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարիոյ համար	12 ֆր.
սարեկիսի վեցամս'այ	7 "
Արտասահմանի համար սարեկիսի	15 ֆր.
վեցամսայ	8 "
Անկերիկայի համար	3 ֆր.
սարեկիսի վեցամսայ	1.50 "

Ծանուցումն տղը ու առջին երեսին համար 40 սանթիմ իսկ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ է: Երեսին աւելի անգումներու համար 20 0/0 զեղջ կը լայ:

Վառիկայի համար մէկ ֆե 10 սանթիմ է

ՇԱՐՄԱՆ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳՅՈՒՆ. ԲԱՂՎԵՍՏԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏՎՐԱԿՈՒԹԻ ՉՈՐԵՑՆԱԲԻՒ ԵՒ ՇԱՐՄԱՆ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ: СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

Նամակ եւ դրամ որ կը խմբագրութեան հասցիին

Редакция на вѣстникъ "Шармъ" Варна

Redaction du journal "Charjourn" (Bulgarie)

Պուշկարիոյ համար մէկ ֆե

15 ՍԱՆԹԻՄ

Արտասահմանի համար մէկ ֆե

20 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութեան ֆե չեն տուիր

ՇԱՐՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒՄԻ ԲԱԺԵԿԻՆԸ ՊԷՏԻ ԵՒ ԿԱՆՈՒԿ ՎՃԱՐԷ

ԿԵՆՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑ ԱԸ

Ժամանակէ մը ի վեր արտասահմանէն վառնա եկող հայ ճամբորդները զժուարութեանց կը հանդիպին տեղական իշխանութեանց կողմէ: Անոնք գրեթէ առանց բացատրութեան, այր թէ կին, անցագրով թէ առանց անցագրի, կը հարկադրուին ժամերով շոգենաւին մէջ սպասել, և հազիւ կրնան դուրս ելլել: Ղանազան կողմակի միջոցներ գտնելով:

Այս անակնկալ փոփոխութիւնը պուլկար իշխանութեանց վարձուներին հայերուն հանդէպ, անշուշտ ինքնաբերաբար տեղի չէ ունեցած: Այն կառավարութիւնը որ լայնօրէն իր դուռները բացուցած զգալի փոփոխութեան առջեւ, ելլա հապարտոր հայեր լեզուապատասխան կուտային և ապաստան մը կը փնտռէին, չի պիտի ուզեր, առանց լուրջ պատճառի, անկարծ անոր բոլորովին հակառակ ընթացքը բռնել: Ինչպէս կերելայ նորէն կալմիր գազարին մատը կայ:

Հայ ժողովուրդը Պուլկարիոյ իր տասնամեայ կեանքին մէջ չունեցած անանկ գայթակղալից ընթացք մը որ ազգային արժանապատուութիւնը վիրաւորէր, և կառավարութեան զժգոհութիւնը յարուցաներ իրեն զէմ: Ընդհակառակը, իր աշխատասիրութեամբ, լրջութեամբ, խելացութեամբ կրցաւ իր գիրքը բուսեղծել և նոյն խկ համակրութիւնը գրաւել պուլկար յառաջգիմական սարքին, որուն գործակցութիւնը, աջակցութիւնն և պաշտպանութիւնը վայելց աւանակարեւոր խնդիրներու մէջ: Սակայն քանի մը զժրադդ պատահումներ, անցեալները, բաւական ծանր մտատանջութիւն մը պատճառեցին զմեզ հիւրընկալող տեղութեան և զայն լուրջ գրութեան մը մէջ գրին: Սօֆիայի մէջ պատահաբար նահատակութեանը և վառնայի մէջ բա-

ցոյտար պարագաներու տակ ձերբակալութեանը և ու իշ աշխարհակ զէպքերը շահագործման փաստը եղան մեր թշնամի տեղութեան ձեռքը, ընդ որս մանաւանդ Համիտին, որ շատ հաշտ աչքով չէր նայեր արդէն Պուլկարիոյ և որ զայն ամբաստանելու պատրուակ մը գտնել կարծեց վերջապէս: Գաղափարական հանգամանքները այսօր այնպէս մը բերին որ մեր կառավարութիւնը հարկադրուած է, ինկատի ունենալով իր երկրին շահերը, հաճոյակատար ըլլալ: Հետեւաբար «Միտակար» հայերու թոյլ շիտ» որ իրենց աստորին գիտաւորութիւնները գործադրելու վայր ընտրեն Պուլկարիան(1):

Պուլկար կառավարութիւնը, իր մասին, իրաւունք ունի անշուշտ երկրին շահերուն պահանջքին համեմատ վայելելու: Բայց մենք ալ նոյնքան իրաւունք ունինք զմեզ պաշտպանելու:

Պէտք է գիտնալ որ բաւական լուրջ զժուարութեան մը առջեւ կը գտնուինք: Ղանազան կողմերէ եկող խեղճ ճամբորդները մանաւանդ ընտանիքով եղած ասան, ոռակալի տագնապներու կենթարկուին, երբ կը տեսնեն յանկարծ թէ՛ թոյլ չը տրուիր իրենց ցամաք ելլել, այնքան զժուարութիւններէ ետքը:

Ինչ է այդ խեղճներուն մեղքը: Ձենք կարծեր որ ոչ ոք մտքէն անցնէ չարչարել միամիտ ընտանիքներ կամ անհատներ, որոնք հայ ըլլալուն համար յանցաւոր նկատուին: Բայց հարկ է հասկննել, պարզել, լուսաբանել խնդիրը ուր որ պէտք է: Եթէ պուլկարահայ առաջնորդական հարցը լուծուած ըլլար հիմայ, անշուշտ առաջնորդին վրայ պիտի ծանրանար այդ պարտականութիւնը: Ինչ հիմար կամ մասնաւորաբար պատգամաւորութիւն մը պէտք է անմիջապէս

(1) Ներկայ թիւին ներքին լուրերու բաժնին մէջ յիշատակուած տեղեկութիւն մը բաւական կը լուսաբանէ խնդիրը:

զրկել Սօֆիա խնդիրը հասկըցնելու և երթեկուցութեանց ազատութիւնը ապահովելու համար, և կամ արդէն Սօֆիա բնակող ներկայանալի ազգայինի մը գիտնալ է, այդ հոգը ստանձնել տալու համար: Խնդիրը անմիջական կարգադրութիւն կը պահանջէ, որոյ հետեւ ամէն օր կրնան շոգենաւին հայ ճամբորդներ դուրս ելլել: Եւ մենք ապահով ենք որ պուլկար կառավարութիւնը չի պիտի ըլլայ անանկ զժուարութիւններ յարուցանող մեր ազգին դէմ, երբ պիտի լուսաբանող մը ըլլայ, երբ համիտական ամբաստանութեանց դէմ զմեզ պաշտպանող ազգային մարմին մը, ներկայանայ իրեն: Այդ պուլկար կառավարութիւնը չէ՞ որ անդադար կը բողոքէ թուրք իշխանութեանց դէմ, պուլկարներու սղտ երթեկուցութիւնը պահանջելով:

Թաղականութիւնները այստեսակ պարագաներու մէջ ազգին շահերը պաշտպանելու համար ընտրուած են, ոչ թէ միայն բանկալը մօմ ծախելու:

ՇԱՐՄԱՆ

ԱՅՈՒՄԲԻՒՄԸ ՊԷՏԻԸ

Շատ անգամներ արտայայտուած տրտուել մըն է, որ պիտի կրկնեմ հոս: Ինչպէս քիչ շատ բարելու և մտապէս ալ ըստ բաւականին զարգացած երիտասարդութիւնը ինչո՞ւ չի զբաղիր, չի հետաքրքրուիր մեր հանրային գործերով, ըլլալ տեղական, յեղափոխական կամ այլ հարցեր: Եթէ կայ «ինչուս պէտք» սկզբունքին անբախտելիորէն փարած հայ դասակարգ մը, այդ ալ անմիտելիորէն վերը մտանաշածս է: Անոնցմէ շատերը ամէն տարի, ինչպէս կընեն ինչ որ կրնան ընել, բայց, երբ խնդիրը կուգայ նիւթականէն տարբեր զնոյնութեան մը, իսկոյն «ինչուս պէտք» անոնց

չընեն որն վրայ կը թառի, ու կարելի չըլլար այլեւս զանոնք բաժնել այդ ամուր սկզբունքէն: Իպատակ շունիմ հոս ընդերկար պատճառաբանել թէ՛ ուրկէ ծագում առած է կամ որքան գոյութեան իւրաւունք ունի հանգուտաւոր սկզբունք մը մեր մէջ: Ինչ որ ալ ըլլան այդ պատճառները, արդարացի կամ ոչ, ճիշտ մարտութիւնը այն կը մնայ թէ՛ այդ դասակարգին նկարագրի թուրքութիւնը և ուժի պակասը մեծ գեր խաղացած են իր չեզոքացման համար, մինչդեռ պէտք էր որ ամենէն ուժեղ ազգակն ըլլար գոնէ այն հարցերուն մէջ որոնք զուտ կամ զըլխաւորաբար տեղական հանգամանք ունին:

Իրդ՝ այդ անհրաժեշտ ուժը գոյացնելու համար հարկ է իմի համարել, շարունակ իրարու հետ շփման մէջ գնել բոլոր այդ երիտասարդները, ստեղծել անանկ առիթներ ուր զանոնք համարաբար կարծիքներու փոխանակութիւններ տեղի ունենան, ուր ծեծուին օրուան խնդիրները, ուր իւրաքանչիւր անհատ ստիպուի իր կարծիքը յայտնելու, իր կարողութիւնը փորձելու, իր գործնական աջակցութիւնը նուիրելու այն բոլոր հարցերուն համար՝ որոնք հետզհետէ կը ծագին հայ հասարակութեան մէջ: Ահա կենսական հարց մը իր օրինակ, ժամանակէ մը ի վեր դուրսէն եկող հայ ճամբորդները չեն կրնար վառնա ելլել, անգին զժուարութիւններ կը կրեն, ժամերով շոգենաւին մէջ կարգիւնին կը մնան, ու վերջապէս կը հարկադրուին կաշառք տալ անորակելի մարդոց իրենց հըրը կարելի ընելու համար: Մեր թաղականութիւնը, փառք Աստուծոյ, սուտ քուն եղեր կը քնանայ, չի դիմեր պէտք եղած տեղերը այդ յիմար կարգադրութիւնը վերցնել տալու և հայ ճամբորդներու մուտքը ազատ ձգելու համար: Որովհետեւ, անկարելի է

որ երթեւեկութեան դժուարութիւններու հայ ճամբորդներու դէմ հալածանքներու օտեպէս պիտի կար կառավարութիւնը՝ երբ այսօր զեռ ինք է որ Թուրքիայէն կը պահանջէ նոյնը Պալկարնե-րու և Մակեդոնացիներու համար և կը բողոքէ գոյութիւն ունեցող անիրաւ խտուածանց գէմօ Ուստի այդ իմ ակնարկած երիտա-սարգական խումբս, եթէ ներկայանար տեղական բարձր իշխանութեանց և թիւրքմացութիւնները պարզելով խնդիրը լուսաբանէր, եթէ ինք բրայխաւոր հանգիստնար եկող ու գալիք հայ ճամբորդներու պատուաւորութեանը, անշուշտ այդ անմիտ դժուարութիւնները պիտի վերնային, և հայ ճամբորդին ու ուրիշ ճամբորդներու մէջ խտուարութիւնը գոյութիւն չի պիտի ունենար: Իայց, անտէր ու անտիրական մարդոց հետ կառավարութիւնները ուղածուն պէս կը վարուին:

Արդ՝ այս ամէնը, ինչպէս ըսի, համախմբումներով, կարծիքներու, գաղափարներու փոխանակութեամբ է որ կը լլայ: Հաւաքումները, կէս զբօսական, կէս լուրջ առիթ կը հայթայթեն օրուան դէպքերու մասին խօսակցութեաններ բանայու, որոնք կրնան որոշման մը յանգիլ, գործնական հետեւանք մը ունենալ:

Եթէ այդ հաւաքումները չի կան այսօր, պատճառը պարզապէս հայկական ակումբի մը (քըլիւպ) պակասն է: Այդ տեսակ ակումբ մը անհրաժեշտ է վառնացիներու համար, բոլոր պատշաճ յարմարութիւններով ուր կարենայ յաճախել երիտասարդութեան այդ որոշ գասակայ զը: Պատանիներն և արհեստաւոր գասակարգը իրեն համար երկու ընթերցարաններ ունին, ուր կը հաւաքուին, կը վիճին ու կը գործեն: Անոնք իրենց գերը կը կատարեն՝ իրենց չատուկ շրջա-

նակին վրայ, մինչդեռ երիտասարդութեան մնացած մասը իրեն յարմար հաւաքավայր մը չունենալով, կը մնայ բոլորովին չեզոք ու հետզհետէ անտարբեր կը դառնայ: Ենչիսկ, եթէ անոնցմէ ոմանք ունէ գործ մը ընել ուզեն չեն կրնար ի գլուխ հանել, որովհետեւ փրօփականի գիւրութիւնը կը պակաս իրենց, որովհետեւ չի կայ իրեն համար այն յարմարութիւնը, որ տաք վայրկեանի մը պահուն յանկարծ խօսքը գործի կը փոխէ՝ գալափարին մարմին կուտայ:

Հայկական ակումբը Վառնայի մէջ հիմնելու գաղափարը ծագած է խումբ մը երիտասարդներու մէջ, որոնք կը յօժարին նիւթական զոհողութիւններ ալ անձն առնել, գործը ի գլուխ հանելու համար: Կը մնայ այդ նպատակաւ փրօփականի առաջ տանել, և ժամ առաջ գործնական քայլը առնել առաջին քարը գնելու համար:

Հերմէս

ԹԵՂԵԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Քիւսիսնէ 10 յունիս

Մեր խոստումներ համեմատ կը փութանք շարունակել պարբերական մեր գրութիւնները:

Առանց կարեւորութիւն տալու, միայն անցողակի կը յիշենք թէ, նախորդ հարուածողական ու ամբողջութեամբ իրական յօդուածէս սարսափած՝ Ֆէսիան քահանան ամենատար աղաչանքներով հերքողական մը կը մտերայ թաղականութեանէն և կը զրկէ պատ. Շարժումներ:

Ձայն կարգապէս, որ հերքում մը ըլլալէ հետո՝ լոկ տարտամ, բռնագրօնիկ և երկար պաշտպանողական մըն է. իրականութիւնը ծածկող, անբռնելի գրուած և ուրիշներ սրբազրուած անկապ անփաստ փեղցփեղութիւն սը: Բնական է անմեղ մարդիկ ուրիշներ օգնութիւն չեն մուրար, այլ անձաժք հրապարակ կուզան: Բարեմիտ թաղականներու զըթութեան ակալինել մեր բոլոր կըզերականներուն միակ միջոցն է: Տիրաւորակ Աթանաս քահանան ալ, երբ Պօթուշանը տակնու վրայ ըրաւ,

իր վախճան վայրկեանին իսկ հոգաբարձութիւնը պաշտպանեց զինքը, բայց այսօր փրօնազուրկ մըն է, Աթէնքի Պորէն քահանային հոս կատարած վատ արարքները, ոստիկանական քննութեամբ հաստատուած՝ հերքուած էր Աթէնքի խեղճ ու կրակ թաղականէն: Բայց այսօր նա ալ զազրեցուած է քահանայագործելէ, Պուրէշի տէր Մօսթօֆեանն ալ, երբ կը վախճուէր՝ իր թաղականին կողմէն պատրիարքարան ուղղուած հեռագիրներով կը պաշտպանուէր, բայց այսօր յաւէտ արգիլուած է փրօն կրելէ:

Այլ, ժողովրդեան ձայնը խեղցիկ կարելի չէ. ուշ կամ կանուխ իր ուղածը կը լլայ և կեղծողը կը խայտակարար: Այս բաները լաւ գիտէ Ֆէսիան, ուստի ի դուր կը քանայ թաղիլ, արդէն զիմակագուրկ եղաւ: Եւ մօտ ժամանակը իրեն ալ արժանի վարձատրութիւնը կը շնորհէ: Արդէն պէտք եղածը գրուած է, ուր որ անկ է. Մօսթ Ժամանակէն Պոլսոյ թերթերն ալ արձագանգ կուտան: Եւ մերք այն ատեն աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ պիտի տանք իսկ թաղական մասին: Երբէն կը զարմանա՞ք տեղեւոյ ուսուցիչներուն վրայ, որոնք բարեմտութիւնը անգ. գայութեան կը հասցնեն իրենց սարքինակ լուծեամբ: Ինչպէս մէջտեղէն գրուածները՝ տղայական շարժումներով մը անոնց կը վերագրէ նոյն քահանան, կըսպասենք իրենց հրապարակային հերքման:

Տխուր և տարօրինակ դէպք մը յուզեց տեղոյս հայ համայնքը:

Այս անուն աստիճանով մը, որ վերջերս հոս հաստատուած է և Վառնայի մէջ ալ շատո՞նց «Հակիթ-Դեղնուցեան» մականունով ծանօթ է, ասկէ երեք օրեր առաջ գրամական անշուն հաշիւի մը համար (սէկ ֆրանքի համար) վայրենաբար կը ծեծէ իրեն խոհարար հայաստանցի Մարտիրոս Վարդանեան անուն զրթախար: Այդ գաղանախոր մարդը այդչափով ալ չը գահանալով խոհարարին սենեակը կը մտնէ և էօն գտնուած քանի մը յեղափոխականներու պատկերներն առնելով թուրք հրապարտին կերթայ կը մատնէ Մարտիրոսը, իսկ հրապարտուն ալ այդ անտէր պանդուխտին ի Պալկարիա արտաքսու մը կը պահանջէ տեղոյս ոստիկանութեանէն: Մարդը երեք օր է բանտն է, ուր այնքան ծեծած

են որ արիւն թքած և ակունքներն ալ խուլցած է և եթէ անշուշտ չառնուի աքսորուին ալ որոշուած է:

Ահաւասիկ Այս անուն ամենակեցողտ արարած մը, որ բաց կերպով մտնուած թեւս զիմած է, ինչպէս որ Փարիզի մէջ ալ միեւնոյն պաշտօնը վարած է թիւրք գեպանի գրան: Ասկէ գտտ երբեմն անանկացած և բաւտի դատապարտուած սինգոր մըն ալ է: Վատարանց:

Ուր է թաղականութիւնը, քահանան պաշտպանելու տեղ, տարտախտ մի ազգայինի համար պարզ բարեխոսութիւն մը չընէ՞, Որ զարմանաք, երբ ըսեմ թէ քաղաքիս ազնիւ ազգայիններն Վառնայի ամենատար Տիգրան Մերտլեան կը զիմէ քահանային և կը խնդրէ որ հետը գայ որ երաշխաւոր ըլլան յիշեալ խոհարարին և ազատեն, իսկ քահանան առանց չի կրնայ կը պատասխանէ թէ, ինք ատանկ խնդիրներու մէջ չի մտնիր, վասնզի իրեն անձնական շահերուն դէմ է և անհոգ: Վկաներու առջեւ: Հապա ինչ է իր գործը, ամուսնացող երիտասարդներու միջնորդութիւնը ընել և կաշառք տուել ու ընտանեկան զգտութիւններ առաջ բերել:

Ամօթ ու մեղք է, ազգին հացը կուտէք: աչքերնիդ կը կուրնայ, Գէօսիկնէցի:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ռուսիայէն հասնող լուրերը հետզհետէ սարսուղ զգեցիկ են: Դարձեալ Սեմաստարովի և Գրոշչաթի ծովածայի զօրքերու մէջ ապստամբութիւն ծագած է, իսկ փողոցներու մէջ ապստամբ ու Օսարի հաստարիմ մեացող զինուորներու միջեւ սոսկալի ընդհարումներ տեղի կուենան. կատաղարութիւնը զօրք կուղարկէ ապստամբութիւնը զսպիլու համար: Բազաքէն զորս լսելի են ինչանօթներու պայթիւնը ու հրացաններու բոմբիւնը, ամբողջ քաղաքը պաշարուած է զինուորներէ որպէս պատրաստութեամբ: Անցեալ տարուան Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը կը վերածնի, սակայն այս անգամ աւելի վտանգաւոր ու սպառնալից, Հայաստանը ուսական կայսրութեան մէջ մի անկիւնին մէջ կը ծագի յեղափոխութիւնը, կը սկսին ջարդերը, որու կը մասնակցի կատաղարութիւնը իր տորապատիւներու միջոցաւ: Գրոշչաթի ապստամ-

ԹՈՒՐԿՕ-ՔՐԴԱԿԱՆ ԱՐՇԱԽԱՆՔԻ ԿՍԱՆԵՆԻ ՀԻՆԴՍՄԵԱԿԸ

1880-1905

(Նիւթեր հայոց ճորագոյն պատմութիւնից)
Բ.
Խոշար.—Բաշկալաւ.—
«Կայծակ» վարդապետ.—
Շէլխի մասին.—Գոյաննէս
—Մարչի մոնի մօտ.—Ո՞վ է բուր ջորդերի քուն հեղինակը.—
Տորիներ և Վիգերի քաղաքականութիւնը.—Անգլիական միսիան Ասորոց երկրում:

(Շար. Ասի. քիւնն)
Հիւպատոսը որ օսմանն պետու

թեան ջատագով ու պաշտպան Բիկոնսֆիլդեան պահպանողական կուսակցութեան յարած մի թունդ սորի էր, մտախոզուեց և սկսեց բխիւրը ոլորել ու մօրուքը շոյել. տեսնելով որ աշխարհի հեռաւոր խուլ ու խաւար անկիւններում ապրող այս լեռնական եկեղեցականը այնպէս պարզ և ազդու մի ճարտով լուսարանել էր օսմանեան սուլթաններ ի սկզբանէ անտի հետեւած արիւն-արցունքի քաղաքականութիւնը, որ այնքան ձախորդ, զգալի և մահաբեր հանդիսացի էր Արեւելի հիւսուուրց քրիստոնէայ, խաղաղ, կուլտուրական բազում ազգերին ու ժողովուրդներին և այնքան անպատուաբեր ու անտանելի երոպական մեծ քաղաքակրթութեամբ և հզոր ազգերի և պետութեանց առեւան ու համբաւին, և

այնքան յանդիմանութիւն ու նախաքննէր բերում նրանց անզոյս սրտերին ու մեռած, թմբած խղճին եթէ, ունէին:

Մի ակնթարթում նա բմբոնեց քրքական խլրտումների և շարժումների բուն իսկ իմաստն ու նշանակութիւնը, նպատակն ու ահաբեկի հետեւանքները, և նա սթափուեց գարթնեց որպէս խորը քնով խոժ բացնող մի մարդը. որի փակուած աչքերի վրայ է ընկնում յանկարծ կրկն արևի մի լուսասփիռ ճառագայթը և ևս կայող եմ ասել որ Վիկտորիա թագուհու այդ ազնիւ ներկայացուցիչը խորապէս խղճահարուելով այն օր ապաշխարեց, և նա թեք տարիներին հետեւած լիբր, անխղճ, քաղաքականութեան երեսին ու սկսեց ազատական կուսակ-

ցութեան յարել, որի նպատակն է տապալել իսլամական այս ամենի աշխարհաւեր բոնապարտութիւնը, հաստատունութիւն կայացնելով Ռուսիոյ հետ, որի անդադար կրկնուող ջախջախիչ հարուածների տակն էր որ ուժից սպառուեց, ընկաւ և իր այսօրուայ կազմալուծեալ վիճակին հասու Արեւելի այս մեծ կարմիր գազանի երկրը, դատապարտուած ու մահաբեր գրութեան մէջ սպասելով իր սոսկալի վախճանին:

Մենք վեց օրի չափ մնացինք Գոչաննէսումն և հրապարտը շարունակ տեսակցում էր Մար-Շիմոնի հետ, տեղեկութիւններ հաւաքելով լեռնական ստորիների ներկայ դրութեան ու վիճակի մասին և ծանօթանալով այդ կորդուաց անսովի անեղ սարերի խորշերում քարերից լիւեր ամփոփ-

բու թիւեր ստեղծել տեսարան մը կը պարզէ մեր առջեւ ու կը ցուցադրէ հասարակական կարգապահութեան փճացումը ու կառավարական իշխանութեան ոչնչացումը, որ ո՛չ կուզէ, եւ ո՛չ ալ կարող է խլրտուիմ: Իր մարբի:

Գրոնչգատը Բեթեթուրի արտաքին պարտապնդելէ մին կը համարուի թնդանթններու պայթիւնի արձագանքը անշուշտ կը հասնի մինչեւ Բէյրութը, ուր կը գտնուի Յարրի կառավարութիւնը թէ ուղէ իւր չը կրնար պատուար կանգնել օգային հարգելիք այդ վեպիտուսիստներու յանձնարարութեան յանդէպ: Հրազնի ձայնը կը զարնէ Բէյրութի պալատին, կառուարիւնը քամ Յարրի ծագող փոթորկալից արշալոյսը: Երգափոխութեան ուղին լեռներու ըման խտացած կը կուտակուի ու իր ծանրութեան տակ կը ձգուի դիւանաւանակալութիւնը:

Կը մարի, մարեցաւ այն յուսոյ շնչով որ փայլեց ասկէ շարժմանը ստեղծ, երբոր կոտորածը վնաս Տու ման համարութեան: Եւ գործի ձեռնարկեց: Տու ման ուսուցիչութեան ներշնչած յոյսերը օգին մէջ ցնդեցան, որովհետեւ կառավարութեան բռնած ընթացքը, ասով մէկ անգամ լնդ միշտ ապացուցեց թէ նա բնակչութեան ամենատուրը գաղափարներով խաղալ կուզէ:

Տու ման պահանջեց ընդհանուր ներուժ եւ մանուան պատժին ոչնչացումը, կառավարութիւնը մերժեց, սակայն կարողանալով բարեփոխութեանը ներշնչած հասարակութեանը ծարրը խոտացուց, կառավարութիւնը այդ ցարական խոտուսները չիրագործեց, ու գործի հրաւիրեց անդունտ առաջին զ՛իւր Կուրդը»:

Ռուսիան ելկուելի մէջ է, կը պայթի յեղափոխութիւնը իր անոնի քսանիկութեամբ, որուն հանդէպ մինչեւ այսօր եղած շարժումները երախտական խաղ մը միայն զո՛ւցէ նկատուին:

« Բ ու ս ի ո յ ա մ Ե ն ա պ ա տ ու ա կ ա ն ա ն ձ ի ն ք ր » ինչպէս որ Յարրի Տու մանի բացման անթիւ արտասանած գահաձախութիւնը յորջորջեց երեսփոխանները, ամէն օր կը սպասեն զիւր անաբանակալութեան հրամանը որպէ՛զի իրենց տունները վերադառնան:

Թափուկեան պայտալին մէջ անցած երեսփոխանական կեանքը երազ մը միայն նկատուի է, իսկ Հոկտեմբերեան սահմանադրական հրովարտակը մնարեկ մը:

ուած ու կղզիացեալ քրդական վայրագ ցեղերից ամեն կողմից շրջապատուած ու պաշարուած հինաուրց մեծ ազգի մնացորդ բեկորների հետաքրքրական պատմութեան, կեանքի, սովորութեանց շիտ ու կացի, զբաղմանց, նրանց ցաւերի և պահանջած անմիջական դարմանների խնդրոցն հետ իբր հետեւանք Կէրդըն Կէրդընի այս տեսակցութեան հետեւանքն էր որ մի քանի տարի յետոյ Կէրտըրբերի արքայիսկուպոսը մի տանձին միտիա ուզարկեց լեռնական ասորոց մէջ գործելու, ընծայելով Մար-Շիմանին մի մամուլ իր ամբողջ կազմով կազարարութեան նախ արհեստական գոյժները, սակայն անգլիական այս միտիան եւ թարկուեց սուլթանի կատարի հակառակութեան ու հստածանքին եւ:

Թէ այստեսակ հրաման մը բլլայ անշուշտ անոնք կը դիմադրեն, եւ ուս ազգին կուզուի կոչ մը Յարրի վատ արածադրութիւնները ցուցադրելով:

Օրէ օր այս ենթադրութիւնները հաւասար կը դառնան: Օր նոր խնդրութիւն նոր կուրացած դիւանարանակալութիւնը, շուարած ընթացքը չգիտեր, եւ կը փութացնէ վտանգը Այլ եւ այլ զինուորական գնդերու մէջ նա մանաւանդ Մանչուրիոյ պատերազմային զարմարներու մէջ զինուորական կարգապահութիւնը բարձրօրէն կը պակսի, եւ խուլ ըմբոստութեան հակում մը կը տիրապետէ:

Շատ հաւանական է որ դիւանարանակալութիւնը այս անգամ այդուրեք տէրը դառնայ ամէն շարժում շարժանու արեան մէջ խնդրելով: Թնդանթնը կը խօսի արիւր կը կսովէ հեղեղ, սակայն այդ կարմիր շուարքը կը չըջէ Յարրի գահը, ու ուսական ազգը անոր փլատակներուն վրայ կը դարձնուի հաւասարութեան ու ազատութեան հանգիստը կը տօնէ:

Նոր յեղափոխութիւն մը անմիջական դարձած է այլեւս համայն Ռուսիոյ համար: Տու ման գերազանցապէս ազատամիտ ու կրօնի տարրերէ բազկացած, իր պարտականութիւնը յիշելու կը կատարէ: զայն վարկաբեկելու, բաժանելու կամ տկարացնելու համար եղած բոլոր ջանքերը ապարդիւն անցան:

Այսօր այլեւս վերջնականապէս պարզուած է թէ հոկտեմբերեան մանիքիստը, վիթխական ազատականութիւնը բոլորովին խայտառակ աշխարհակալութիւններ էին: Խարբուլ, օրօրելու համար ժողովուրդ մը որ սակայն, բարեփոխութեան խարտուրու բնաւ միտք չունէր: Յարրի մը իր յարած թակարդին մէջ ինկալ վերջապէս: Այսօր, Տու մանին ընտրութիւնէն ու բացուելէն ետքը, այլեւս վերջնականապէս համոզուած է թէ իր անկուտը անխուսափելի է, թէ սոսկալիորէն կազմակերպուած ուժի մը հանդէպ է որ կը գտնուի, որուն կոնակն է ամբողջ ուս ժողովուրդը, եւ թէ իրեն այլեւս անկարելի է ընդերկար կուրիւ: Բայց, զեռ մաքառումը չէ վերջացած, զեռ պատմական անոնի վայրկեաններ ապրիլ կոչուած է Ռուսիան, մինչեւ իր վերջնական ու կատարեալ ազատութեան հասնիլը:

տորինների մինիստրութիւնից պաշտպանութիւն չգտնելով վերջապէս ստիպուից փոխադրուել Ուրմի, ուր շարունակուի է իր գործունէութիւնը ի վերածնութիւն այդ ժողովուրդին:

III

Տու մանից մենք շարունակեցինք մեր ուղեւորութիւնը դէպի Շէնչըինան, կտրելով կեւ վտար ընդամակ զաշտաւայրը երեքօրեայ ճանապարհորդութեամբ, կեւ վտաւանից կոնսուլը մի պատգամաւորութեան ուզարկեց շէնչըին իր այցելութիւնը զեկուցանելու և հիւրընկալութիւն խնդրելու: Թուրք եւ քուրդ մեծաւորները բաւական վարպետորդի են եւ գիտեն եւրոպացի ճանապարհորդներին, մանաւանդ

Տու մանի վերջին նիստերուն մէջ րոտն վիճարանութեան նիւթ եղած է սովի խնդիրը: Երեսփոխանները կրկին քանիցս դուրս վաճառած են սա կորէժքիտեան աներես նախարարութիւնը, որ տեղէն չի շարժիր ինչ որ ալ բես երեսին, Երեսփոխաններէն մին, սովին ընդարձակութիւնը չեւեղելով, յիշած է թէ անմիջական եւ լայն օգնութեան կը կարօտի: Նախարարութիւնը իր կողմէն յայտնած է թէ արտէն այդ նրպատակով ծախսուած է 70-80 միլիոն ռուպլի: Երեսփոխանները պնդեցին թէ կառավարութիւնը արգելք կը հանդիսանայ սովեայներու օգնելու գործին: Անկէ յետոյ այլեւս բուն յարձակումները սկսեցին են տեղալ նախարարութեան վրայ, եւ բոլորն ալ սկսեցին ազդակել: Երեսփոխաններէն մէկը Տու մանի վտաւանահովի նախարարութիւնը կուրծեց, դժբախտաբար ներք կը ձգեն կերթան: Փեթերնովսկին մէջ նոր խորհուրդ եղած է Տու մանին նախարարութիւնը մը կազմելու եւ կրօնի թէ Տու մանի արդի նախագահ Մուրամզիլի պիտի յանձնուի նոր նախարարութիւն մը կազմելու Տու մանին:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ժամանակէ մը ի վեր Սօֆիա եւ Պուլկարիոյ ուրիշ քաղաքները հաստատուած կրտսերի գաղտնի գործակալները կարգ մը սուտ ու փուտ տեղեկագիրներ սկսած են զրկել իրենց վեհափառ մարդասպանին, որոնց յայտնով, իր թէ պուլկար կառավարութեան Սուլթանին կեանքին ապահովութեան մասին ցոյց տուած անտարբերութեան շնորհիւ: Պուլկարիան ազատ գաղտ մը եղած է Սուլթանին կեանքին դէմ յարուող դատարարութեանց ծրագրութիւն ու պատրաստութեան համար:

Այդ տեղեկագիրներէն մէկուն մէջ մասնագէտը կրկնուի Իսլամի (Սիլվեո!) բնակող հայ երկաթագործ մը, որ ուղեւոր ու զժխալին մեքենաներ կը շինէ եղեր: Նմանապէս մասնագէտը եղած են վառնայի հայերը, որոնց մէջ գտնուող յեղափոխականները իր թէ պատրաստութիւններ կը տեսնեն եղեր Իգլիթի մէջ անեղ զաւարտութիւն մը կազմակերպելու: Թէեւ իրողիկ անձինք այս բոլորը զուտ չարամիտ երեսակալութեան

պաշտօնական անձնաւորութեանց պարտ ու պատշաճ ընդունելութիւն անելու եւ սիրալիր հիւրընկալութիւն ընծայելու, որով մի քարով երկու թռչուն գարկած կը լինեն: Նախ որ նրանց կապույտ աչքերին թող փչելով կարծանանան նրանց շուայլ դովասանքներին եւ ապա իրանց գրպանները կը լցնեն մոֆթա փողերով ու անծագին ընծաներով, որ եւրոպացիք առհասարակ Ուրեւիլում մեծ առատածնութեամբ ալ ու ձախ կը բաժնեն, մինչդեռ նրանցից շատերը իրանց երկրում աղքատի մը սեւ փող միսկ չեն տալ:

Պատգամաւորը վերադարձաւ մի քուրդ ձիւտորի հետ, որին շէնչը յատկապէս ուզարկել էր իր: Մահմանդար օկոնսուլ ինկիլիք ին հրաւիրելու եւ նրան ուղեկցելու որ:

ձեռնդ կը նկատեն, այսու հանգիստ եղած է շրջող այս գրոյցներէն: Իսկ պուլկար կառավարութիւնը ինչպէս տեսանք, հարկադրուած է զգուշական միջոցներ ձեռք առնել հայ անձանթ ճամբորդներու դէմ գոնէ, գլխու ցաւի տեղի չի տալու համար:

— Վառնայի նորընտիր յոյն մետրոպոլիտ Նէօֆիլոսի արտօնուած է կառավարութեան իր պաշտօնին գրաւելու անցնել: Արդէն յոյսին է թէ յիշեալը անցեալ շարժու վառնաքաղուն չի կրցաւ գործուել, ժողովուրդին ցոյցերու ու կառավարութեան արգելքին հետեւանքով: Յէնէրի պատրիարքարանը զանց առած էր կանխաւ պուլկար կառավարութեան տեղեկացնել յիշեալին ընտրութիւնը: Բայց վերջին անգամ իր սխալը դարմանելով պատրիարքարանը նոյնիմաստ դիմում մը ըրաւ եւ Տիանգամայն պէտք եղած վկայագիրը առաւ: Նորընտիր մետրոպոլիտին հաստատող թէ՛ յիշեալը Մակեդոնիոյ պուլկարներու վրայ գործ գրուած խնդրութեանց մէջ ու եւ զեր չէ ունեցած:

— Պուլկարի թղթատարական ընդհանրատեսուչ Սթոյանովիչ վառնա եկած է երկրաշարժներու յանձնաժողովի մը հետ, անթեղ հետազոտի կայաններու հաստատման պայմանները ուսումնասիրելու համար:

— Պուլկարի հետ գործակալութիւնը կը հերքէ այն նպատակաւոր լուրը զոր «Ինկիլ Արկէմանէ Յայթունի» տուած էր, լսելով թէ Պուլկարիոյ մէջ եղած մեծ ողողումները եւ լեւառական մեծ տագնապ մը անխուսափելի կը կացուցանեն, որուն արդիւնքը պիտի ըլլայ նոր փոխառութեան յետաձգումը եւ նախարարութեան անկուտը: Պուլկարի հետագր, գործակալութիւնը կըսէ թէ այս լուրը բացարձակապէս սուտ է: Ողողումները միայն գետեղերներու շրջանում են եւ անարեւելու զաղբերով հունձը սքանչելի պիտի ըլլայ: Հետեւաբար « եւ է տագնապ վախճալու տեղի չի կայ:

— Գարիի հնձումը սկսած է արդէն ամբողջ Պուլկարիոյ մէջ բացի լեւառ վայրերէն: Սքանչելի հունձը եղած է կըսուի գարի վրայ: Ձիւտարական նախարարութիւնը որոշած է արձակել բոլոր զինուորները հունձքի եղանակին մէջ: Հարաւային Պուլկարիոյ զինուորները յունիս 15 իսկ միւս գաւառներունը յունիս 15 ազատ պիտի ձգուին:

(Շարունակելի)

ՍՄուրճ

— Սիլիստրէի շրջակայքը Գոշնիւս գիւղէն թուրքի մը տան բակին մէջ գտնուած է ստորերկրային եկեղեցի մը, ուր կանթեղներ սնտուկ մը եւ ոսկեխաչ մը կային: Թուրքը ոսկեխաչը առնելով՝ ճամբան թահանք փակած եւ 200 Ֆր. ձախած էր զայն հասնելու: Այս վերջինն ալ Պուրքէշ տարրեր է զայն ծախելու շիգիրացուի թէ որքանի: Կառավարութիւնը իսկոյն խուզարկութեան սկսեց է նուազեցնել այդ վայրը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Թուրքիոյ ծովային նախարարը Սուլթանի հետ խորհրդակցութիւն մը ունեցեր է, ուր որոշեր են, 4 հատ սուղնակաւոր զրահաւորներ յաժանաւ, 4 սուղանաւ և 8 հակա-սուղանաւ գնել: Հին շոգենաւերու ձեռքները ու թնդանթները արգի գրութեամբ, պիտի վերանորոգուին իսկ զինուորական նպատակի անյարմար եղածները պիտի ծախուին:

Այս իսկ նպատակով 400 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մը կընթուելու է:

Ի Ո Ւ Ս Ի Ա

Ինթերպոլիտիկէն կը հեռագրեն, Գործաթող հացագործները և երկաթուղային բեռնակիրները ժողով մը ունեցեր են, որ ոստիկանութիւնը ու գողաքները ցրուուեր են. բեռնակիրներու ու գողաքներու միջև ստրագիլի ընդհարում մը տեղի ունեցեր է: Սպայ Տը քարով կը զարնուի, բեռնակիր մը սրով կը վիրուարուի:

— Ինթերպոլիտիկէն կը հաղորդեն, Վլադիվոսթոկի մտակայքը գտնուող թնդանթաձիգ զինուորներու մէջ մեծ խլրտում կայ: Զինուորները խնայողական տեսակետով այլևայլ պահանջներ ըրեր են, և մասոյս 12 ի գիշերը ապստամբները սպաներու ժողովասրահը քանդեր են: Անկարգութեան վայրը, շուտափոյթ հետեւակազորք ուղարկուած է: Ապստամբ վաշտերէն մին զինաթափ ընել յաջողեր են:

— Տուրքի մէջ գտնուող Բոլոնիացի աղագային ներկայացուցիչները և կառավարական խորհրդի անգամ բոլոնիացիները մասնակի ժողով մը ունեցեր են, ուր հարկ ու պատշաճ դատեր են Բոլոնիացի երեսփոխաններէ պատուիրակութիւն մը կազմակերպել, որ յառաջիկայ յուլիս ամսոյ 14 ին, Լոնտոնի մէջ գումարուելիք միջազգային խորհրդանական համաժողովին մասնակցի: Բոլոնիական պատուիրակութիւնը համաժողովին առջեւ պիտի յայտարարէ եղեր թէ՛

ինքնավար Բոլոնիա, ուստի սահմանադրական կայսրութեան հետ միացած, բնչպէս Ռուսիոյ նոյնպէս բովանդակ Եւրոպիոյ կրնայ օժանդակիլ, ազատութեան, հասարակական կարգապահութեան, յառաջդիմութեան և իրաւագատ խաղաղութեան հաստատուելուն համար:

— Տէլլի թէլէկրաֆ* լրագիրը Թոգրոյէ կիմանայ թէ՛ Մանչուրիոյ մասին եղած Ռուս Զինական բանակցութիւնները մինչև յառաջիկայ աշուն պիտի յետաձգուին: Այժմիկ Ռուսիոյ և Չինաստանի միջև եղած յարաբերութիւնները բարեկամական չեն:

— Թէև պաշտօնապէս կը հերքուի, սակայն այսու Տուրքիոյ օրեր իր նիստերը պիտի դադարեցնէ և 3 ամսոյ չափ աճակուրդ մը պիտի ունենայ, նախապէս նախարարութիւն մը կազմակերպելէ ետքը իր կեդրոնէն:

— Տէլլի թէլէկրաֆ* լրագիրը կը հաւատէ թէ՛ ամսոյս 14 ին Իէզէրհոֆի մէջ ձեռնուր են այն հարցը, որով Տուրքի նախագահ Մուրադ 5 է վին յանձնուի նոր նախարարութիւն մը կազմակերպել: Միայն թէ պատերազմական, ժողովային, արտաքին գործոց ու արքունիաց նախարարութիւնները արգի նախարարները կողմնէ պահպանուելու պայմանով:

— Ինթերպոլիտիկէն կիմացնեն, Կրասնոէ-սէլոի զօրատեղիին հետ միջին մը եղեր է, որուն մասնակցեր են նաև շատ մը զինուորներ: Տեղւոյն վրայ ուղարկուած ոստիկանութիւնը 5 զինուորներու քաղաքացիներ և շատ մը ուսանողներին բերակալեր է:

— Սոսքվայէն կը հեռագրեն, քաղաքիս վաճառականական պանդի մասնաճիւղին մէջ բազմամարդ խմբակ մը մտեր է գողնալու նպատակով, վերադառնալը սարսափահար, ետեւի դռնէն դուրս կելնէ ու կերթայ ոստիկանութիւնը կանչելու, սակայն մինչև որ ոստիկանութիւնը հասնի, գողերը սնտուկին մէջ զըտնուած բոլոր գրառները կանչեն ու կծիկը կը դնեն:

— Օսէսայէն կիմացնեն, Սեւ ծովի վաճառականական շոգենաւերու նաւասարները, որոշեցին զեռևս ամիս մը գործադուլը շարունակել:

— Երկրագործութեան նախարար Սիլիշնսքի, երկրագործական օրէնքի նախագիծ մը ներկայացուցեր է Տուրքիոյ հոռման, Անդրկովկասեան իշխանութիւններու, քաղաքական պատերազմի միջոցին, որ ոչնչացուցած է այն երկիրը բռնած գործակերպի մասին, կառավարութեան ըլլալիք հարցապնդումներու բանաձեւը միահարգի ընդուննց:

Նախարարը, սովորաբար բնակչութեան տրուելիք նպատակ մասին եղած հարցապնդումներուն պատասխանելով, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է: Ինչպէս հիմա, նախարարութիւնը 73 միլիոն ռուպլի վատնած է, նպատակաւոր զլուծուցիլ, ունեցողութեան հասնելու համար: Մինչև նոր հունձքի երեւան գալը, զիստուած բնակչութեան բաշխուած է հարկ եղած ցորենը, հիմակու հիմայ ներքին գործոց նախարարութիւնը իր տրամադրութեան տակ, ընդմիջելով 300000 ռուպլի Գանի մը երեսփոխաններ խօսք ստին նախարարին պատասխանելու համար, որով նախարարը ստիպուեցաւ դարձեալ ամպիոնը ելնել: Մարտի 14 ձախակողման կուսակցութեան ըրած սպառնալիքներուն ու զրպարտութիւններուն մասին նախարարը իր զժգոհութիւնը յայտնեց, անոր տուտմ պատասխանին վերջին խօսքերը սարսափելի ազդուկ մը հաննց, շորս կողմէն սկսան պոտալ հրամարեցէք:

— Ինթերպոլիտիկէն գերմանական լրագիրներուն կը հեռագրեն թէ Գորքի նահանգի, Լըկով բանտի բանտարկեալներէն 80 հոգի պարզապէս բանտէն դուրս ելան: Ոստիկանութեան հրաման տուեցաւ կրակել, սակայն ոստիկանները հրամանը չըկատարեցին: Բանտարկեալները բանտին առջեւ միջին մը ըրին ուր որոշեցին, բանտարկեալներէն միայն օրինապէս գատապարտուածները բանտը դուրսնան, մնացածները, թուով 35, ոստիկանութեան ձգելով իրենց հասցէն, տուներին կերթան, Բազմամարդ ամբոյս մը կը հետեւանունց, կ'ըմբը գրոշակներ պարզած և Մարտէյէզ երգելով:

— Վրնաի մէջ հացագործները գործադուլ ըրեր են: Հրէաները քրիստոնեաներու հետ միասին կը գործեն:

ՍԵՐՊԻԱ

Սերպիոյ մէջ հրեսփոխանական ընտրութիւնները աւարտեր են: Ընտրութեանց օրը խաղաղ անցեր է, կառավարականները վստակեր են: Նախարարներէն ամէնքն ալ ընտրուած են. միայն ելեւժտից նախարար Բաճուչէ յաջողեր: Ընտրութիւններու տուած արգիւնքը մեծամասնութեան գոհունակութիւն կը պատճառէ: Կառավարութեան քաղաքական գրութիւն ամբողջովը և երեսփոխանութեան արգիւնաւէտ գործառնութիւն մը ակնկալելի է: Այսու անկախ արմատականներու կուսակցութեան ընտրութեանց մէջ ունեցած անյաջողութիւնը, երեսփոխանական

նիստերու փոփոխուից ըլլալը գուշակել կուտան:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Պարակ Րիկա, Հաճի Բանաքո

Նաւէժտա հայ դերասանական խումբս իւր ամառնային շրջանը կրս կրտ այս երեկոյ նորանոր թատերախաղերով եւ առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացնէ «Թշուառներ» բարոյալից թատերասաց երեք արարուած:

Զրոսայի եւ զուարճալի միմօրամներ, եւ ծիծաղալի գուշակներ:

Թատերասէր ժողովուրդը, ինչպէս ամէն ատեն, նոյնպէս այս ամառնային շրջանին պիտի փութան պատուել եւ քաջալերել զերս. խումբս որ իւր բարոյալից ներկայացումներով միշտ թատերասիրաց գոհունակութեանը արժանացած է:

Վ. Պապսեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՇԵՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԺԱՐԱՆ 1020Ն (Զուրգերիս)

Հօգանի հայ կրթարանը սահմանափակ թուով աշակերտներ կրնողունի: Աշակերտներու ընդունելութիւնը սեղի կուենայ մինչև Սեպտեմբերի սկիզբը, այն ատեն կըսկսին դասախօսութիւնները:

Աշակերտներու ընդհանուր կըրթութիւնը կը կատարուի տեղական պետական ուսումնարաններուն մէջ, եւ ազգայինը, ինչպէս եւ թոյլ առարկաներու պատրաստութիւնը կրթարանի մէջ: Ընտանեկան կեանք:

Կրթարանս ունի ֆրանսերէնի եւ գերմաներէնի համար եւրոպացի ներքին օգնականներ:

Ընդունելութեան տարիք՝ 8-15: Հինգ աշակերտներ զեղջով կընդունուին: Մանրամասնութիւններու համար կարելի է դիմել Տիար Յ. Ս. Փափագեանին, (Առամուտոյ) Վառնա, կամ Տօրէնին հետեւեալ հասցէով: Էն սթիթիւ Էրմէնիէն 1020Ն (Սուխ)

Մ Ո Ւ Ր Ը

Ա մ ս ա գ ի ր Գրական, Հասարակական եւ Քաղաքական Ի ս թ ն ե գ ի ն ը Արտասահմանի համար տարեկան 12 ռուպլի վեցամսեայ 7 ռուպլի Հասցէ՝ Ր է տ ա ք ս ի օ ն տ Ե լ ա ր Ե Վ Ի Ե Մ Ո Ւ Ր Ը (Կովկաս) Թիֆլիզ

Ա. Ղ. Ա. Ս. Ի

Ձէյիլ ներ հերոսներ զիւցազնիբրութիւն, հինգ արարուած, Եօթը պատկեր: Իրիմի հեղինակին՝ փոսթ ուսումնար, Գաւիթէ, Եղիպտոս Գին Ֆր. 150